

DĚLOSTŘELECKÉ ZABEZPEČENÍ NÁSILNÉHO PŘECHODU VODNÍHO TOKU

Major Václav Růžička

Dělostřelecké jednotky při násilném přechodu vodního toku zabezpečují manévrem a palbou úspěšné rozvíjení útoku ve vysokém tempu. I když jaderné zbraně mohou umlčet v krátké době a do velké hloubky jakkoli silného protivníka na vodní překážce, dělostřelecké jednotky plní v tomto boji řadu úkolů, které jaderné zbraně splnit nemohou.

Rozeberu některé zvláštnosti úkolů dělostřeleckých jednotek svazku při násilném přechodu vodního toku z chodu, který zůstává hlavním způsobem v soudobém boji.

Základní podmínky úspěchu násilného přechodu vodního toku z chodu z hlediska dělostřelectva:

a) Aktivní, organizovaný průzkum nepřítele i vodního toku k získání podkladů pro palbu dělostřelectva

Dělostřelecký průzkum musí v době přiblížování k řece zjistit:

— přípravy k organizaci obrany nepřítele na vodní překážce (především systém obrany — ve spolupráci s ostatními druhy průzkumu, rozmístění hlavních uzlů obrany, záloh) s důrazem na zjištění rozmístění prostředků jaderného napadení a dělostřelectva.

— údaje o možných prostorech pozorovatelů a palebných postavení, především z hlediska palby na odpory na druhém břehu, rychlé přepravy a přístupové cesty,

— určité údaje o řece na obou březích, potřebné pro bojovou činnost dělostřelectva (přesuny těžké bojové techniky, kvalita břehů, sjezdy, možné brody apod.).

Jak můžeme využít prostředků dělostřeleckého průzkumu k splnění těchto úkolů?

Hlavní prostředek dělostřeleckého průzkumu v tomto boji je vzdušný průzkum (pozorování a fotografování), jehož prvořadým úkolem bude včas získávat fotografické snímky obrany nepřítele. Dále bude nutné vyčlenit potřebné počty prů-

zkumníků do vševojskových PzS, které mají možnost na jednotlivých směrech získávat potřebné podklady pro palbu dělostřelectva; někdy bude výhodné organizovat i samostatnou PzS dělostřelectva se speciálními úkoly.

Použijeme-li na předmostí výsadek, bude nutné do něho začlenit průzkumníky, popřípadě i velitele k řízení dělostřelecké palby. Průzkumníci, zařazení v hloubkových PzS, mohou zjišťovat především prostředky jaderného napadení nepřítele a řídít na ně palbu.

b) Včasné rozhodnutí velitele divize před příchodem k vodnímu toku a stanovení hlavních úkolů

Půjde především o organizaci bojových sestav vševojskových jednotek, úseky přeprav, vyslání PO, určení posilových prostředků, popřípadě změny v uskupení dělostřelectva.

Určité zvláštnosti vyplynou z toho, v jaké hloubce nepřátelské obrany bude svazek překonávat vodní tok, zda v taktické nebo operační hloubce obrany nepřítele, z čehož vyplyne i různorodá činnost ovr a dělostřelectva.

Při přechodu vodního toku v taktické hloubce bude organizace přechodu zpravidla součástí celkové útočné činnosti. Již na začátku plánování bojové činnosti svazku budou stanoveny úkoly druhým vojsk, tedy i ovr a dělostřelectvu, včetně důkladné součinnosti až do nejnižších stupňů. Z hlediska dělostřeleckých prostředků to znamená plánovat manévry (prostory bojového rozmístění a palebných postavení, osy přesunu, pozorovatelny a pod.) i základní palebné úkoly. V této situaci předem vyřadí odřady buď vůbec nebudou vyslány, anebo byly-li vyslány, budou v malé vzdálenosti od vojsk. Bojovou činnost PO bude schopno podporovat maximální silou dělostřelectvo svazku.

Protože prvosledové pluky budou k vodní překážce přicházet prakticky současně, bude možné řešit palebnou přípravu a podporu v rámci divize jak

časově, tak i prostorově předem tak, jak budou získávány podklady od průzkumu a palebné úkoly bude možno důkladně splňovat.

Nepřítel obsadí řeku — jako výhodný obranný objekt — zpravidla silnými jednotkami; pro ovr a dělostřelectvo bude tedy dostatek cílů, které bude nutno v průběhu příprav k přechodu řeky upřesnit a doplnit. K vytvoření výhodných podmínek násilného přechodu řeky z chodu je důležité zničit prostředky jaderného napadení a hlavní uskupení protivníka v pásmu přechodu svazku jadernými údery oddílů vojskových raket, popřípadě prostředky armády a soustředěnou palbou dělostřelectva především na úsecích přeprav.

Při přechodu vodního toku v operační hloubce budou útvary divize většinou rozmístěny v hlubších a širších bojových sestavách, takže jednotky dosahovat vodního toku současně. Dělostřelecké zabezpečení bude proto organizováno časově nestejně a postupně tak, jak budou dělostřelecké jednotky a oddíly vojskových raket v pohotovosti před řekou. Prostorově půjde zpravidla o palebné přepady dělostřelectva na nejdůležitější odpory, na úsecích přeprav.

Předsunutá odřady budou často značně vzdáleny od vlastních vojsk, takže podpora oddíly vojskových raket ani hlavními silami dělostřelectva (alespoň na začátku přechodu) nebude možná. PO bude odkázán na palby dělostřeleckých jednotek, kterými byl předem posílen. Oddíly DDS (s větším dostřelem) budeme však předpusovat.

Nepřítel v této situaci pravděpodobně nebude mít řeku ještě obsazenu nebo jen malými silami; proto jsou důležitá opatření k zabránění zaujetí obrany nepřitelem. Úkolem dělostřeleckého průzkumu bude zjišťovat především přisunované taktické prostředky jaderného napadení, zálohy a dělostřelectvo a dát potřebné podklady pro palby pokud možno ještě před zaujetím obrany na řece. Zjištěné síly a prostředky nepřitele nutno ihned ničit jak armádními prostředky, tak i oddíly vojskových raket na maximální dostřel. Půjde zde i o vytvoření podmínek pro činnost taktického výsadku jak jaderným úderem, tak i včasnou palbou dělostřelectva.

c) Pro dělostřelecké jednotky má význam rychlý postup vševojskových jednotek k vodnímu toku, ovládnutí výhodných prostorů pro rozvinutí a přepravu a pře-

devším předejití nepřitele v bojové činnosti na vodním toku. V neposlední řadě budou podmínkou úspěšné činnosti i promyšlená opatření k ochraně vojsk před údery nepřátelských prostředků jaderného napadení, zvláště při vlastním přechodu.

* * *

K vytvoření podmínek pro úspěšnou činnost dělostřelectva svazku je tedy nutné, aby velitelé a štáby dělostřeleckých prostředků předvídali a uskutečnili před příchodem k vodnímu toku tato opatření:

— předsunutý odřad posílit 1—2 oddíly (podle situace v dělostřelectvu), což bude někdy vzhledem k předpokládané bojové sestavě vyžadovat i případné změny v uskupení dělostřelectva;

— vyřešit a co nejrychleji začlenit určené dělostřelecké jednotky do sestavy PO a hlavních sil; upřesnit manévry (předsunutí) oddílů vojskových raket k úderům ve prospěch taktického výsadku a PO;

— dělostřelecký průzkum účinně zaměřit nejen ke splnění všech úkolů, ale i na soustavou součinnosti se vševojskovým průzkumem na všech stupních;

— v rámci svazku (popřípadě pluku) vést PTZ k vodnímu toku s úkolem zabránit útoku nepřátelských tanků na PO i na taktický výsadek a vyřešit vhodný manévry na čarách rozvinutí k ochraně hlavních sil. Není vyloučeno ani použití PTZ (kanóny) k ničení nepřátelských prostředků jaderného napadení, zvláště při nedostatku jiných dalekonosných prostředků. Často bude výhodné použít jednotky PTZ k ničení cílů na druhém břehu přímou střelbou, která je velmi účinná;

— důsledně sladit a splánovat manévry oddílů vojskových raket a dělostřeleckých oddílů. K tomu organizovat s předstihem potřebné průzkumy. Oddíl vojskových raket a oddíl DDS musí k využití maximálního dostřelu obdržet nejzazší čáru rozvinutí palebných postavení k podpoře PO i vzdušného výsadku a hlavních sil;

— řešit nejvýhodnější způsoby palebného zabezpečení násilného přechodu vodního toku z chodu, především jaderné a chemické údery, organizaci palebné přepravy, podpory, ničení prostředků jaderného napadení, ničení a umlčování nepřátelských minometných a dělostřeleckých baterií; půjde rovněž o zabezpečení některých speciálních úkolů jako je zadý-

mení určitých prostorů, úseků přeprav apod.;

- ve štábech organizovat v součinnosti přepravu veškerých dělostřeleckých prostředků (i dělostřeleckého technického průzkumu) přes vodní překážku jak časově, tak i prostorově;

- všestranné bojové zabezpečení řešit v součinnosti se vševojskovými jednot-

kami zvláště v údobí, kdy jednotky přicházejí k řece, jsou nejvíce nahuštěny a vystaveny úhroze jaderného a jiného napadení;

- neopomíjet všestranné materiální zabezpečení, především doplnění dělostřeleckých jednotek municí (i speciální municí) a zabezpečení dílenských prostředků k opravám bojové techniky a přístrojů.

Činnost dělostřeleckých prostředků při zabezpečení násilného přechodu vodního toku z chodu

Včleňování do pochodové sestavy divize

PO postupuje k vodnímu toku zpravidla na široké frontě s cílem ovládnout přepravu a předejít protivníka v ovládnutí řeky. Nezavazuje se do boje, obchází odpory nepřitele se snahou co nejdříve dosáhnout řeky. Z toho vyplývá:

- oddíl vojskových raket (alespoň baterií) přemísťovat na čele hlavních sil svazku;

- baterie plukovního dělostřelectva (122 mm H, PT) zařazovat poblíž čel ihned za prvosledové rotu;

- oddíl, přidělený k podpoře PO vést v pluku na čele hlavních sil s možností zaujmout rychle palebné postavení poblíž komunikací a rozvinout se k zabezpečení bojové činnosti PO;

- oddíly DDS vést v rámci svazku po více osách v sestavách pluků prvního sledu tak, aby jeden oddíl (kanónový) byl neustále přesunován co nejbližší k řece;

- skupiny pro průzkum bojové sestavy nepřitele a k přípravě řízení palby postupují na čele PO a zahajují činnost s rozvíjením PO;

- rekognoskační skupinu oddílu vojskových raket vyslat včas v dostatečné vzdálenosti před hlavními silami divize.

Dělostřelecké jednotky před vodním tokem rozmísťujeme podle platných zásad jako za útoku z chodu. K včasnému rozvinutí oddílů vojskových raket bude nutné, aby zaujal prostor bojového rozmístění ve větší vzdálenosti než stanoví normy.

Důležité je, aby velitelé na všech stupních neztratili při příchodu k vodnímu toku součinnost se vševojskovými veliteli a štáby.

Na promyšleném a výhodném zařazení oddílů vojskových raket a dělostřeleckých jednotek do vševojskových sestav závisí splnění úkolu. Snahou musí být, aby násilný přechod vodního toku byl zabezpečen maximálním počtem dělostřeleckých

prostředků včetně vytvoření podmínek pro úspěšnou činnost PO úderu oddílů vojskových raket. Nepodaří-li se včas a výhodně začlenit dělostřelecké prostředky na čela, jsou pak nuceny rozvíjet se v nevýhodných prostorech, ztrácejí čas i dostřel.

Organizace dělostřeleckého zabezpečení.

1. Předem plánujeme zpravidla úder oddílem vojskových raket k vytvoření podmínek pro boj PO, případně taktického výsadku (na bezpečnostní vzdálenost) s cílem zničit především prostředky jaderného napadení protivníka, hlavní uzly jeho obrany na řece, dělostřelecké a minometné baterie, zálohy, druhé sledy, VS a jiné cíle a to s hlavním důrazem zabránit jeho činnosti při přechodu vodního toku vlastními silami. Nepříteli ničíme — kromě úseků přeprav — počínaje dalekými přístupy především jadernými a chemickými úderu. K tomuto úkolu potřebuje svazek pomocí úderu armádních prostředků, protože oddíl vojskových raket by sám na všechny úkoly nestačil.

2. V době, kdy PO vychází k řece a připravuje se k přechodu, mají dělostřelecké jednotky za úkol umlčet především dělostřelecké a minometné baterie, které by mohly působit na jednotky PO a rušit jejich činnost na přepravách a dále umlčet palebné prostředky, ohniska odporu na druhém břehu s důrazem na úseky přeprav. V této situaci využíváme kanónové oddíly na maximální dostřel. Jaderné úderu v této době mohou být uskutečněny na hranici bezpečnostní vzdálenosti.

3. Zničí-li nepřítel přepravu a odejde, pak musí PO rychle připravit přepravu koloběhy, rychle rozšířit předmostí. Může nastat situace, kdy PO v součinnosti s výsadkem zmocní se přeprav, což postup jednotek urychlí.

Přepravu PO podporuje dělostřelectvo mohutnou palbou na zjištěné odpory.

K tomu účelu vyčleňujeme dělostřelecké jednotky pro přímou střelbu, která je velmi účinná. Palebná příprava ve prospěch PO bude mít charakter jednotlivých palebných případů (o palebné přípravě pojednám samostatně). Palebná podpora PO organickými prostředky i posilovými bude obvykle na vyžádání podle situace postupujícího PO.

4. Při zahájení násilného přechodu vodního toku hlavními silami je nutné, aby oddíl vojskových raket a veškeré nebo maximální síly dělostřelectva byly již v pohotovosti k palbám. Jednotky se rozvinoují a zahajují ztěk nepříteli pod ochranou přímé střelby. V celém dělostřeleckém zabezpečení (při nestejném příchodu jednotek k vodnímu toku) musí palba narůstat tak, jak jednotky dělostřelectva budou postupně v pohotovosti. Nepůjde o hromadné palby, ale především o jednotlivé palby (nejvíce baterijní) na odpory a palebné prostředky na jednotlivých směrech, které nejsou ničeny jadernými úderů. V této situaci musí být palba již řízena centralizovaně.

5. Tempo bojové činnosti při násilném přechodu vodního toku z chodu bude obvykle nižší než za útoku z chodu, což má pro dělostřelectvo důsledky v tom, že pomalejší tempo dovoluje postupné umlčování protivníka a tím umožňuje splnění velkého množství cílů menším počtem dělostřelectva.

Není však účelné vyčerpat ihned (jsou-li jednotky dělostřelectva k dispozici) všechny palebné možnosti, ale ponechat určitou zálohu, nejlépe volný oddíl jednak k zajištění neustálé bojové pohotovosti a k ničení zjištěných prostředků jaderného napadení, jednak k nepředvídaným úkolům za boje, např. zadýmení přepravišť k ochraně před bočními palbami, oslepečování pozorovatelů, velitelských stanovišť atd.

Organizace palebné přípravy v rámci svazku

I při násilném přechodu vodního toku z chodu organizujeme palebnou přípravu. V podstatě má stejný charakter jako za útoku z chodu, ale některé zvláštnosti.

Nebude ji možné plánovat podle dosavadních zvyklostí, tj. v celku. Jednotky budou přicházet a bojovat o přechod vodního toku postupně a proto i palebná příprava bude mít postupný charakter. Můžeme ji tedy rozdělit v podstatě do dvou částí:

1. **Palebná příprava při příchodu čelních jednotek k vodnímu toku** s cílem snížit palebné prostředky v opěrných bodech první linie protivníka, nejnebezpečnější nepřátelské dělostřelecké a minometné baterie a jiné cíle, které by bránily plynulému přechodu vodního toku. V této části je charakterizována palebnými případy. Tato část palebné přípravy vzhledem k příchodu a přípravě čelních jednotek může trvat 20 — 25 minut (na 1 ha 150 ran = 75 ran pro hlavěň).

2. **Palebná příprava k zabezpečení přechodu vodního toku hlavními silami.** Tato část palebné přípravy je závislá především na počtu jaderných úderů, na šířce řeky a také rychlosti přepravy jednotek. Podle zkušeností může trvat 45 — 35 minut i více, počítáme-li s 2 — 3 koloběhy pro prapor a dobou přepravy na pohyblivých prostředcích průměrně 8 minut na 100 m.

Možná struktura palebné přípravy:

— palebný případ baterií, radiolokátorů aj.	4 minuty*)
— umlčování uzlů obrany, ohnisek na přepravách.	22 minuty*)
— palebný případ baterií (přes čas „Č“)	8 minut
Celkem	34 minut

Mohutnost této části palebné přípravy by měla již narůstat podle toho, jak dělostřelecké prostředky budou v pohotovosti k palbám na řece.

Dělostřelectvo bude v této době plnit úkoly zpravidla již centralizované (v rámci PDS, DDS). Pokud jde o umlčování uzlů obrany, bude palebný případ nejčastěji vymezen veliteli oddílu prostorově, bez určení souřadnic (na úseky přeprav). Konkrétní cíle jako ZHN, radiolokátory, baterie musíme veliteli oddílu udat v souřadnicích.

Velmi efektivní a ekonomické je použití chemické střelivo. (Tento rozbor vyžaduje samostatné práce.)

Ke snížení spotřeby střeliva je výhodné využívat střelby na odraz a časovacím

*) — k umlčení jedné baterie je v průměru třeba 220 ran — 122 mm H, při použití 2 baterií = 18 ran na hlavěň s trváním palby podle režimu — 4 minuty;

— umlčení opěrného bodu — 6 ha při 100% normě a použití 2 baterií 122 mm H, spotřeba 65 ran na hlavěň s trváním palby 22 min

střelivem (na živou sílu, baterie, přepravující se jednotky), palby pozorovat a opravovat.

Tanky a OT ničíme palbou raz na raz s maximálním tempem. Současně se střel-

bou ze zakrytých postavení organizujeme přímou střelbu s využitím PTRS. Živou sílu a palebné prostředky ničíme jedním nebo několika přepady, dělostřelecké baterie umlčujeme nejméně dvěma přepady.

Palebná podpora

Základem palebné podpory jsou jaderné údery. Dělostřelectvo svými palbami tyto údery doplňuje a zabezpečuje bezprostřední podporu útočících jednotek.

V palebné podpoře nejsou vcelku nějaké zvláštnosti oproti praxi za útoku z chodu. Musí být nepřetržitá a vysoce účinná. Hlavní způsob soustředění palby je buď celým oddílem nebo po bateriích, což bude častější. V některých případech při spěšně zaujaté obraně nepříteli bude nutno organizovat 2 – 3 čáry postupného soustředění palby.

V tomto období jsou důležité i palby k ochraně boků postupujících jednotek. Protivník se bude snažit po přechodu vod-

ního toku krátkými protiztečemi srazit vlastní jednotky. Dělostřelecké jednotky se musí podstatnou měrou podílet na odražení těchto protiztečí již od jejich přípravy (palby na proudy, soustředění palby, NPP, popřípadě i PPP), při neustálé podpoře prvních sledů a ničení nově zjištěných prostředků ZHN a přicházejících záloh.

Po spojení předmostí centralizujeme opět palby v rámci dělostřelectva. K udržení předmostí plánujeme NPP, soustředění palby na zálohy, druhé sledy s důrazem na tankové jednotky, při současném umlčování zjištěných cílů a odporů na vyžádání.

Přeprava dělostřelectva přes vodní tok

Tuto otázku dělostřelečtí velitelé v praxi do určité míry podceňují zvláště na nižších stupních a málo se zabývají otázkou rychlé a bezpečné přepravy dělostřeleckých prostředků na druhý břeh. Přepravu dělostřeleckých prostředků musí všichni velitelé a štáby řešit v součinnosti se vševojskovými štáby a prosadit přesné splánování dělostřelectva. K této otázce uvedu některé zásady:

- praporeční dělostřelectvo praporů 1. sledu i plukovní dělostřelecké jednotky se přepravují s prapory 1. sledu po plavidlech nebo soulodích;

- oddíly, určené k podpoře praporů 1. sledu, PTZ svazku (pluku) se přepravují jednak po soulodích, jednak po mostech;

- oddíly DDS přepravují se po částech, hlavně po mostech; nebude však zvláštností přeprava po přívozových přepravištích;

- oddíl vojskových raket po přechodu hlavních sil přepravuje se po bateriích po mostové přepravě;

- při přepravě munice na druhý břeh počítat se zvýšením na maximální únosnost;

- průzkumné a velitelské orgány oddílů PDS, DDS přepravujeme s prapory 1. sledu, průzkumné technické prostředky nejlépe po mostech, v jednotlivých případech podle potřeby i plavidly.

Dělostřelecké vyzbrojování

S násilným přechodem vodního toku musí služba dělostřeleckého vyzbrojování počítat jako se zvláštním druhem zabezpečení a splnit především tyto úkoly:

- zabezpečit munici pro palebnou přípravu a podporu (zvýšené zásoby do palebných postavení),

- počítat s větší spotřebou munice pro přímou střelbu a pro minomety,

- splnit požadavky na speciální munici (dýmová, časovací).

Orgány dělostřeleckého vyzbrojování musí brát v úvahu omezené možnosti zá-

sobování (dopravní prostředky, rychlost postupu jednotek) a svoji činnost předvídat tak, aby jednotky na předmostí byly dostatečně zásobeny pro další bojovou činnost.

Bude také nutné včas předstihnout k vodnímu toku dělostřelecké dílny k zabezpečení oprav všeho druhu, počítat i s úhradou případných ztrát na materiálu a munici a včas připravit a vyslat k jednotkám dělostřelectva letůček s potřebným složením munice, které by odpovídalo jejich úkolům.